

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 47 Volume: 9 Issue: 47

Aralık 2016 December 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

EGE ÜNİVERSİTESİ SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE İLİŞKİN BAKIŞ AÇILARI
THE PERSPECTIVES OF STUDENTS IN EGE UNIVERSITY FACULTY OF SPORT SCIENCES
REGARDING GENDER ROLES

Elif YILDIZ*
Orçun KEÇECİ**

Öz

Araştırma, 2015-2016 eğitim ve öğretim yılı, güz döneminde Ege Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'ne kayıtlı öğrencilerin sosyal yaşamdaki kadınlık ve erkeklik normları açısından toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açılarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan, demografik özelliklerle ilgili maddelerin yer aldığı anket formu ve Zeyneloğlu'nun geliştirdiği "Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği", 66 kız ve 134 erkek olmak üzere toplam 200 öğrenciye uygulanmıştır. Verilerin analizinde, Bağımsız Örneklem T testi, Mann-Whitney testi ve Tek Yönlü Varyans analizlerinden Tukey, Bonferroni ve Tamhane T2 testlerinden yararlanılmıştır. Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri incelendiğinde, önermelerin büyük bir çoğunluğunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ($p < 0.05$) olduğu bulunmuştur. Araştırmada cinsiyet değişkenine göre erkeklerin, sınıf değişkenine göre ise birinci sınıfların daha geleneksel bakış açısına sahip oldukları saptanmıştır. Biyolojik cinsiyetin getirdiği kadın ve erkek rollerinin haricinde farklı kültürlerin kadın ve erkeklere farklı roller atfetmesi bir eşitsizlik olarak düşünülmekte ve gelenekselliği ifade etmiş olmaktadır. Bu bağlamda, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin erkek öğrencilerin kadın öğrencilerden daha geleneksel yapıda olması düşündürücüdür. Son sınıf öğrencilerinin birinci sınıf öğrencilerine göre daha modern bir tutumda olması ise öğrencilerin üniversite yaşamında edindikleri bilgi ve deneyimin, toplumsal cinsiyet konusunda daha duyarlı bireyler olmalarına katkı sağladığının göstergesi olarak ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Üniversite Öğrencileri, Spor, Toplumsal Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet Rollerini.

Abstract

This study was conducted to determine the perspectives of students on gender roles in terms of femininity and masculinity norms in the social life in 2015-2016 the fall semester academic year in Ege University Faculty of Sport Sciences. Used as a data collection tool in the study, the questionnaire including items related to demographic features and "Gender Roles Attitude Scale" developed by Zeyneloğlu was administered to a total of 200 students, including 66 girls and 134 boys. In data analysis, independent sample t test, Mann-Whitney test and one-way analysis of variance, Tukey, Bonferroni and Tamhane T2 tests were utilized. When the opinions of students regarding the social gender roles were analyzed, a statistically significant difference between the groups in the great majority of propositions ($p < 0.05$) was found. Aside from male and female roles ascribed by biological gender, ascribing different roles to both male and female individuals by each society is considered as an inequality, which expresses traditionalism. In this context, it is worrisome that male students are more tradition-driven than female students in terms of gender roles. However, the fact that senior year (4th year) students have a more modern attitude than freshmen can be explained by the fact that the experience and knowledge they obtain throughout their university education have a good contribution on their being more aware in terms on social gender roles, thus letting them be more sensitive individuals.

Keywords: University Students, Sport, Gender, Gender Roles.

1. GİRİŞ

Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları pek çok durumda birbirlerinin yerine kullanılan, bununla birlikte farklı anlamları ifade eden kavramlardır. Cinsiyet, kadın ve erkek arasında biyolojik olarak belirlenen farklılıkları ifade ederken, toplumsal cinsiyet ise cinsel kimliğin toplumsal kurgulanışını anlatır. Cinsiyet biyolojik olarak belirlenmiştir ve doğustandır. Toplumsal cinsiyet ise biyolojiye bağlı olmadan, toplumda var olan kültürel, dini, ideolojik sistemlerin güçlendirdiği, geniş bir toplumsal işbölümünün görüntüsü olarak ortaya çıkar (Ostergaard, 1992). Toplumsal cinsiyet kavramı, cinsiyete dayalı işbölümü ve biyolojik cinsiyetler arasındaki toplumsal ilişkileri vurgular ve sadece kadının değil erkeğin de pozisyonuna işaret eder (Savcı, 1999: 130). Toplumsal cinsiyet, erkeklik ve kadınlığı birbirinden ayırıcı özelliklerle ilgili bir alandır. Bu özellikler biyolojik cinsiyet, cinsiyet temelli sosyal yapılar ve cinsiyet kimliklerini içermektedir (Haig, 2004; Udry, 1994).

En güncel anlamıyla ilk olarak Amerikalı feministler cinsler arasındaki ilişkinin toplumsal olarak örgütlenmesini kastetmek için 'toplumsal cinsiyet/gender' kavramını kullanmaya başlamışlardır. Bu kelime 'cinsiyet' ya da 'tinsel farklılık' gibi kavramların kullanımında örtük bir biçimde mevcut olan biyolojik

* Doç. Dr., Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, elif.yildiz@ege.edu.tr

** Arş. Gör., Ege Üniversitesi Spor Yönetimi Bilimleri Anabilim Dalı, orcun.kececi@ege.edu.tr

determinizmin reddedilmesi anlamına gelmiş, ayrıca kadınsılığın normatif tanımlarının ilişkisel yönünü de vurgulamıştır (Kahraman ve ark., 2015:305).

Çocuk doğduğu andan itibaren, önceden belirlenmiş kurallar ve değerlerle çevrenip yönlendirilmektedir. Kız ve erkek çocuk farklı cinsiyetçi kodlarla sosyalleşmekte, aile, okul, sosyal çevre ve kitle iletişim araçları gibi çocuğun sosyalleşmesinde yer alan tüm kurum ve kişiler çocuğu 'biyolojik' cinsiyetine uygun kalıp yargılara göre yetiştirmektedir. Kızlara ve erkeklere bu roller yaşam boyu hatırlatılarak, bu rollerin yeniden üretilmesi sağlanmaktadır. Kızlardan 'iyi ev kadını', 'iyi anne', ve 'iyi eş rolü' bekleyen toplum, erkekten iş, başarı ve ailenin geçimini sağlamaya yönelik roller beklemektedir.(Günindi Ersöz,2010:168).

Toplumsal cinsiyet, 1970'lerde Ann Oakley tarafından, biyolojik olarak belirlenen niteliklerin aksine toplumsal olarak belirlenen erkek ve kadın niteliklerini tanımlayabilmek için kullanılmıştır. Aslında toplumsal cinsiyet ve cinsiyet arasındaki ayrım, erkek ve kadının yaptığı her şeyi, cinsel ayrım fonksiyonlarının istisnalarıyla birlikte kendilerinden bekleneni vurgulamak için yapılmıştır. Toplumsal cinsiyet dinamik bir kavramdır. Erkek ve kadın için toplumsal cinsiyet rolleri, bir kültürden diğerine ve aynı kültür içinde bir gruptan diğerine oldukça çeşitlilik gösterir. Irk, sınıf, ekonomik koşullar, yaş vb. çeşitli faktörler, erkek ve kadın için uygun olanın düşünülmesini etkiler. Kültür dinamik oldukça ve sosyo-ekonomik koşullar zamanla değiştikçe toplumsal cinsiyet modelleri de bunlarla birlikte değişmektedir. Savaş veya kıtlık gibi ani krizlerin radikal ve seri bir şekilde erkek ve kadından beklenen rolleri değiştirebildiği görülmektedir. Bazen kriz sonrasında eski tutumlar geri döner ancak bazen bu değişiklikler kalıcı etki yaratır(Gordon, 2000).

Cinsiyet, kişinin biyolojik durumu anlamına gelir ve tipik olarak erkek, dişi ya da erdişi (genellikle erkekle kadını ayırt eden özelliklerin tipik olmayan birleşimi) şeklinde kategorize edilir. Biyolojik cinsiyetin, kromozomlar, yumurtalıklar, iç üreme organları ve dış üreme organını içeren birkaç göstergesi vardır. Toplumsal cinsiyet, bir kişinin biyolojik cinsiyetiyle ilişkilendirilen belli bir kültürden gelen tutumlar, duygular ve davranışlar anlamına gelir. Kültürel beklentilerle uyumlu olan davranış 'cinsiyete göre normal' olarak ifade edilirken, bu beklentilere uyumsuz olarak görülen davranış ise cinsiyet ile bağdaşmazlık oluşturur (APA, 2012)

Cinsiyet kavramı artık, çeşitli fizyolojik farklılıklara sahip basit bir dişil/eril ayrımından daha fazla anlamlar ifade etmeye başlar. Erkek ve kadın olma durumuna yüklenen anlamlar, sosyal hayatta geçerli olan ve kamuoyu algısında yer etmiş rollerin içerisinde sıkışıp kalır. Böylece biyolojik cinsiyet, yerini, statü belirleyici bir özelliğe sahip olan toplumsal cinsiyet anlayışına bırakır. Artık kadın ve erkek yalnızca toplumsal paradigmanın onlar için belirlediği eylemleri uygulamakla yükümlüdürler (Caner, 2004).

Toplumsal cinsiyet; sosyal tutumlar, erkek ve kadın olmayla ilgili fırsatlar, erkekler ve kadınlar arasındaki ilişkiler, kadınların kendi aralarındaki ilişkiler ve erkeklerin kendi aralarındaki ilişkileri ifade eder. Bu tutumlar, fırsatlar ve ilişkiler sosyal bir şekilde yapılanmıştır ve sosyalleşme süreçleri boyunca öğrenilmiştir. Zamana bağlı olarak değişebilir bir olgudur. Toplumsal cinsiyet belli bir bağlamda, bir kadın ya da bir erkekten beklenen şeyleri belirler. Pek çok toplumda; karar verme şansı, sorumluluk alma, üstlenilen aktiviteler, kaynaklara erişim ve kullanım gibi konularda kadınlar ve erkekler arasında farklar ve eşitsizlikler vardır. Bu noktada, sosyokültürel analizin içerdiği diğer önemli kriterler sınıf, ırk, refah seviyesi, etnik grup ve yaşdır (OCHA, 2012)

Küresel olarak toplumların, kadın ve erkeğe uygun olan davranışları belirleyen sosyal beklentiler oluşturmak amacıyla kadın ve erkek arasındaki farklılıkları kendilerine göre yorumladığı görülmektedir. Bu noktada, kadınlar ve erkeklerin sahip olduğu haklar, dünya üzerindeki kullanılabilir kaynaklara erişim, toplum içindeki güç ve sağlıkla ilgili imkanlarda farklılıklar doğmaktadır (Galdas, Johnson, & Percy, 2010). Bu değerler toplumdan topluma değişmesine rağmen, insanlar arasında güç ve cinsiyet eşitsizliği yaratmada genellikle erkek lehine bir yapı söz konusudur(Warnecke, 2013). Kültürler, cinsiyet temeline dayalı çok sayıda birbirinden farklı normlara ve inançlara sahiptir fakat tüm kültürleri kapsayan eril ve dişil roller için evrensel yapıda bir standart yoktur (Spade & Valentine, 2011). Birbirleriyle ilişkili olan kadın ve erkek sosyal rolleri, toplumsal cinsiyet sistemlerinin oluşmasına öncülük eden toplumun kültürel normları üzerine kuruludur. Toplumsal cinsiyet sistemi, toplumdaki eril üstünlüğü, cinsiyet ayrımcılığını ve benzeri durumları ifade eden kalıp yargıların temelleridir(Warnecke, 2013). Kültürel olarak gelişen toplumsal cinsiyet ideolojileri kadınlara ve erkeklere hangi davranışların uygun olduğunu, sosyal hakları ve sorumlulukları belirler ve aynı zamanda karar verme mekanizmasında ve kaynaklardan faydalanmada cinsiyetlerin rolünü etkiler. Bu ideolojiler genellikle erkek gücünü ön plana çıkarırken, kadını ikinci plana atmaktadır (Reeves & Baden, 2000)

Cinsiyetlerle ilgili çalışmalar yapan John Money, 1955 yılında bu alana 'cinsiyet rolü' terimini eklemiştir. Cinsiyet rolü; oğlan, kız, erkek veya kadın olarak ortaya konulabilen eylemler ve sorumlulukları ifade etmektedir. Bu terim cinselliği de içermekle birlikte sadece cinsellikle ilgili bir kavram değildir(Money,

1955). Cinsiyet rolü kavramının kapsamı; giyim tarzı, konuşma modelleri, davranışlar, meslekler ve biyolojik cinsiyetle sınırlandırılmayacak benzer öğelerden meydana gelir. Bu öğeleri sınıflandırma yaklaşımına göre incelemenin aksine, bazı feminist düşünürler toplumsal cinsiyetin belirgin davranışların arkasındaki özel sebeplerden ziyade kişinin kendisi ve başkaları arasındaki hassas yapının geniş bir alanı olduğunu tartışmışlardır(Laurie, 2014). Hemen hemen tüm toplumlarda, erkek ve kadın farklı sosyal statüye sahiptir ve farklı roller oynar. Erkek ve kadın farklı davranır, farklı giyinir, farklı tutumlar ve ilgilere sahiptir ve farklı serbest zaman aktiviteleri vardır. Erkek ve kadın arasındaki bu farklılıkların biyolojik ya da genetik olarak saptandığı geleneksel inançların aksine, yakın zamanlı araştırmalar, bunun geniş kapsamlı sosyal yapıya ya da toplumsal cinsiyet kavramına dayandığını göstermektedir(Gordon, 2000).

Toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının bireylere atfedilen roller konusunda kişiler üzerindeki baskısı oldukça fazladır. Pathak & Pathak (2015)'e göre bireylerin, doğrusal bir hattın ortalarında da konumlanabilmekten ziyade kendisini o hattın iki ucundan birinde olmak zorunda hissetmesinden dolayı, kadınları ve erkekleri sosyal rollere göre kategorize etmek bazı problemlere yol açmaktadır.

Bu noktada Lott (1997), kadın ve erkek arasındaki benzerlik ve farklılıkların belirlenmesinin bir kataloglama olduğunu ve bunun toplumsal güç farklılıklarının sürdürülmesi için bir dayanak oluşturma gibi politik bir işlevi olduğunu ileri sürmektedir.

Gota Esping Andersen nicel araştırmalara dayanan çalışmasında, her ne kadar kadınların statüsünde göreceli bir iyilik sağlandığı görülse de geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine bütünüyle bağlı kalındığının tespit edildiğini belirtmektedir. Bu durum ev işlerinin bölüşümünde, çalışma hayatında ve evlilik kararlarında özellikle açıktır. Kadınların aile hayatlarını ifade ediş biçimlerinde de aynı şey görülmektedir. Geleneksel aileye odaklı kadın, günümüz toplumlarında geçerliliğini açıkça ve güçlü bir biçimde korumaktadır (Andersen 2011,70).

Toplumsal cinsiyet, toplumun kadın ve erkek için uygun gördüğü değer yargılarını, rolleri ve beklentileri işaret etmektedir. Kadın ve erkek; yaradılışları, özellikleri, dış görünüşleri, duygu ve düşünceleri, yeti ve yetenekleri, hatta kişilik özellikleri itibariyle birbirlerinden farklıdırlar. Bu durum, onların biyolojik cinsiyetlerinin farklılıklarının bir uzantısıdır. Her toplumun kadına ve erkeğe farklı cinsiyet rolleri biçtiği ve bu cinsiyet rollerine uygun davranış modeli sergilemeyenlerin toplumca ayıplandığı ve dışlandığı gözlenmektedir (Çalışır ve Okur Çakıcı, 2015:272).

Toplumsal cinsiyet ayrımları, hem kadınların hem de erkeklerin yaşamlarını şekillendirmektedir. Literatürde toplumsal cinsiyet rolleri üzerine yapılmış birçok araştırma, toplumun kadına ve erkeğe yüklediği sorumluluklardan dolayı kadın ve erkeğin depresyon, kaygı, düşük benlik saygısı gibi olumsuzluklar yaşadıklarını, çeşitli ekonomik-sosyal-kültürel değişimler ve gelişmeler sonucunda özellikle kadınların, erkeklere oranla daha fazla hastalık ve stres yaşadıklarını ortaya çıkarmıştır (Akın ve Demirel, 2003'den aktaran Yazıcı, 2016:834).

Toplumda yer alan toplumsal cinsiyet algısı, spor alanında da farklı şekillerde kendini göstermektedir. Uzun bir tarihi geçmişe dayanan toplumsal cinsiyet olgusu, kadın ve erkeğin sportif pratiğe bakışını etkilerken, her iki cinsin spor yapma oranlarını, yaptıkları sporları, arzuladıkları sporları ve spor yapma amaçlarını da farklılaştırmaktadır.(Yüksel,2014:670).

Sporun tarihsel kökenlerine inildiğinde Eski Yunan'da kadınların spor yapmasını engelleyen anlayışın, tarih içinde ne kadar evrilse de günümüzde sporda erkek egemen bir yapının tartışılmaz bir gerçeklik olduğu görülmektedir. Kadınların spor içindeki yeri, hem bedensel engellerden, hem de kültürel gerilikten ötürü hep engellere karşı mücadeleyle edinilmiş bir yerdir ve bu özel mücadele tarih boyunca devam etmiştir.Dünya üzerinde bilinen en eski spor etkinliği olan antik olimpiyatlarda, anlatılara göre, kadınların izleyici olarak dahi katılımına izin verilmezdi. Eski Yunan'da kadınları spor alanlarından dışlayan anlayış, 20. yüzyılın başlarında da devam etmiş, modern olimpiyat oyunlarının kurucusu Fransız Baron Pierre de Coubertin'in olimpiyatlarda sadece erkeklerin yarışmasını savunan yaklaşımı da spor kültürünün erkek egemenliği üzerine kurulmasına zemin hazırlamıştır. Dünya sporunun gelişmesinde ve yaygınlaşmasında önemli bir yeri olan Coubertin, kadınların her türlü sporu yapmalarını ancak yarışmalara alınmalarını savunmuştur (Özsoy, 2008: 202)

Günlük yaşamda cinsiyete dayalı rol yükümlülüklerinin edinilmesi, toplumda, erkeklik ve kadınlık kimliklerinin hakim kültürel değerler yönünde benimsenmesine neden olmaktadır. Spor da, erkeğin atletik yapısı ile bütünleştirilerek erkeğe özgü bir etkinlik olarak görme, erkeği toplumda etken olarak kabul eden bir anlayışın sonucudur. Kaslı ve adaleli bir bedenin erkekliği, estetik bir fizik yapısının kadınlığı tanımlaması, toplumsal cinsiyetin sporda da vurgulandığının işaretlerini taşımaktadır (Bulgu, 1997:28).

Bu noktada sporun erkeklik ve kadınlığın sosyal yapısının kilit rol oynadığı toplumsal ve kültürel bir süreç olarak değerlendirildiği görülmektedir. Spor geleneksel olarak erkeklikle ilgilidir. Pek çok toplumda kadınların sporla uğraşmak için uygun olmadığı düşünülmekte ve uğraşan kadınlar da erkeksi olarak algılanmaktadır. Diğer taraftan, sporla uğraşmayan ya da spora yeteneği olmayan erkeklerin ise

kadınısı olarak etiketlendiği görülmektedir. Fakat bunların erkeklik ya da kadınlık olmadığı açıktır ve spor erkeklik ve kadınlığın baskınlığında teyit edilmesinden ziyade yeniden müzakere edileceği bir alan sağlayabilir. Spor uygulamalarının erkekler ve kadınlar tarafından sıklıkla farklı şekilde yaşandığı görülmektedir. Bazı toplumlar özellikle işçi sınıfında işgücünün fiziksel sağlığına katkıda bulunması bakımından spora verimli olduğu kanısıyla değer verirler. En azından bazı pazarlarda, işgücünü oluşturan kadın sayısındaki artışa rağmen spor, erkekler tarafından uygulandığında değer kazanabilmekte ve kadınlar tarafından uygulandığında zaman israfı olarak görülmektedir. Kadınlar ve erkekler fiziksel aktivitelerin farklı tipleriyle uğraşmaya eğilimlidirler ve spora yönelik tutumları çok farklı olabilmektedir. Pek çok sporun rekabetçi boyutları bazı insanlara göre birlikte olmak için basit bir fırsat iken, bazıları için oyunun tam merkezindedir. Bir kişinin kendisini bir gruba(kültürel, etnik), sosyoekonomik bir sınıfa ait olarak tanımlaması, aynı zamanda kişinin sporla uğraşma biçiminde rol oynar(Sever, 2005).

Sporun tarihsel süreçte, Batı kültürlerinde, toplumsal yaşamı yansıtan, erkeklik değerlerini barındıran ve sürdüren bir alan olma özelliğini, bedeni vurgulayan kadın-erkek, güçlü-güçsüz ikilikleri üzerinden inşa ettiği görülmektedir. Erkeklerin bedenleri aracılığıyla toplumsal cinsiyet hiyerarşisinde erkeklik lehine, kadınlara ve diğer erkekliklere karşı üstünlük kurması, fiziksel gücün ve performansın önemini göstermede özel bir yeri olduğu bilinen sporun da erkeklik alanı olarak tanımlanmasının meşruiyet kaynağıdır.(Bulgu, 2012:209).

Kadınların ve bazı durumlarda erkeklerin, spora katılımında bazı engellerle karşılaşabildiği gözlenmektedir. Genel güvenlik, yetenek, kaynak, teknik destek ve uygun spor tesislerinin eksikliğine ek olarak kadınlar ekstrasından zaman kısıtlılığı ve çocuk bakımını içeren fiziksel sınırlılıklarla karşılaşabilmektedir. Kadınlar spora katılımında zaman ve mekan gibi örneklerden kaynaklanan tehditlerin yanı sıra özellikle fiziksel ve/veya sözlü cinsel tacizlere maruz kalabilmektedir. Kadın antrenörler ve liderler kapsamında bir rol model eksikliği mevcuttur. Kadınlar spor kurumlarının karar verici birimlerinde az temsil edilmektedir(Sever, 2005).

Kadınlar ve erkeklerin spora katılım fırsatlarını etkileyen daha birçok toplumsal cinsiyet sorunu vardır. Günümüzde kadın sporcuların kıyafet kuralları bir anlaşmazlık noktasıdır. Bir yandan bazı spor branşlarında (örneğin plaj voleybolu) erkek izleyicileri çekmek için sporcuların daha açık kıyafetler giymeye zorlanması durumu mevcut iken, tam tersi durumla karşılaşılacak kültürlerde de, yani sporcuların daha kapalı giyinmeye zorlandığı coğrafyalarla da karşılaşılmaktadır (Pfister, 2010).

Sporla cinsiyet eşitliği ve cinsiyet eşitliği için sporun önemi değerlendirildiğinde, cinsiyet eşitliğinin kalkınmanın temel amacı olduğu ve medeni, kültürel, ekonomik, politik ve sosyal haklar açısından evrensel olarak kabul gördüğü gerçeğiyle karşılaşılmaktadır. Dünya çapında, kadınların spora katılımı sıklıkla erkeklerden daha az görülmektedir. Spor zihinsel ve fiziksel sağlık açısından son derece önemlidir ve araştırmalar sporun hayatın sonraki aşamalarında kronik rahatsızlık riskini azalttığını göstermektedir. Bu noktada kızların erkekler kadar spora teşvik edilmesinin önemi ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan kadınların, spor kuruluşlarının karar mercilerinde az sayıda temsil edildiği gerçeğiyle karşılaşılmaktadır. Kadınlar tarafından artan katılım yöneticiler, antrenörler ve memurların yetenek havuzunu çeşitlendirecektir. Sporla ilgili gelişim projeleri hedef kitleler ve toplumlar bağlamında tüm gruplara ulaşmada daha etkili olacaktır(Sever, 2005). Spor kadınlara bir araya gelebilecekleri, beraber yeni yetenekler geliştirebilecekleri, birbirlerinden kazanç sağlayacakları, eylem ve ifade özgürlüğünün keyfine erişebilecekleri kamusal alanlara erişim imkanı tanımaktadır. Aynı zamanda sporun kadınların yetkilendirilmesi ve güçlenmesinde hayati öneme sahip olan eğitim, iletişim, müzakere ve liderlik yeteneklerine katkıda bulunduğu ifade edilmektedir. Spor kadınların kendi bedenlerine yönelik sahiplik duygusunu geliştirmekte, özgüveni arttırmakta ve cinsel aktiviteleri de dahil olmak üzere yaşamları hakkında seçim yapmayı mümkün kılmaktadır (Sever, 2005).

Spor ortamında toplumsal cinsiyetin görünürlüğüne ilişkin çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalarda, spor deneyiminde beden ve fiziksel performansın üst düzeyde önemli olmasının, spor ortamını toplumsal cinsiyet ideolojilerinin yapılanması ve doğrulanması için güçlü bir ortam haline getirdiği ileri sürülmektedir (Koca, 2006).

Kadının spordaki toplumsal gerçekliği (ikincil konumu), biyolojik farklılığı besleyen sportif etkinliğin algılanma ve değerlendirilme biçimi ile yakından ilişkilidir. Sportif etkinlik, üst düzey sportif performans, üstün fiziksel özellikler, yetenek, başarı, hırs ve rekorlar ile tanımlandıkça ve spor pratiği bu tanımların dışında kalanlara kısıtlamalar getirdikçe, biyolojik farklılıklar normalleştirilerek toplumsal ikincilleşmeye dönüşür. Bu dönüşümde belirleyici olan, erkek bedeninin karşısında ötekileştirilen kadın bedenine cinsellik yoluyla vurgu yapılması, kadın sporunun cinselleştirilmesi ve erkek sporunun atletik deneyiminin doğal biçimleri olarak varsayılmasıdır (Koca, 2006).

Toplumsal cinsiyet kavramı, okulların varolan toplumsal eşitsizlikteki rollerini açığa çıkarmaya çalışan eğitim araştırmacıları tarafından toplumsal yeniden üretim veya kültürel yeniden/üretim süreci

içerisinde ele alınmaktadır. Bu bağlamda, toplumsal cinsiyetin yeniden üretimi kadın ve erkek arasındaki toplumsal ve kültürel farklılıkların sürdürülmesine işaret etmektedir. Beden eğitimi alanı, genel eğitim ortamında toplumsal cinsiyetin üretilmesinde önemli alanlardan biri olarak kabul edilmektedir. Beden eğitimi ve spor ortamı, okul programlarında yer alan derslerin içinde, toplumsal cinsiyet farklılıklarını kadın ve erkek arasındaki biyolojik farklılıklara indirgeyerek normalleştirilmenin en fazla yaşandığı alandır (Koca,2006:93).

Bu noktada, spor eğitimi alan üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının değerlendirilmeye çalışıldığı bu çalışmada, araştırmaya katılan Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin meslek hayatlarına atıldıklarında beden eğitimi öğretmeni, antrenör ve spor yöneticisi pozisyonlarında görev yapması beklenmektedir. Bahsedilen bu unvanlara sahip kişiler örgüt içindeki görevleri ve pozisyonları gereği pek çok insanı etkileme, yönlendirme ve güdüleme potansiyeline sahiptir. Kişilerin başka insanları etkilemesi, yönlendirmesi ve güdülemesi için sahip oldukları unvanın yanında kendi tutum ve davranışları da önemli rol oynamaktadır. Dolayısıyla araştırmaya katılan öğrencilerin iş yaşamlarında spor sektörü içinde yer aldığı/alacağı gözönüne alındığında, bu çalışma özelinde toplumsal cinsiyet kavramı spor kavramıyla birlikte incelenmektedir.

Bu çalışmanın örnekleminde, kadın ve erkek öğrenci sayısındaki fark, okulun öğrenci kabulünde belirlediği kontenjanlardan kaynaklanmaktadır. Bu kontenjanlar özel yetenek sınavına aday başvuru sayıları ile ilgiliyken, bu sınavlara başvuru sayıları da toplumumuzdaki spora yönelme ve yönlendirmede cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanmaktadır.

Gelişmiş ülkelerdeki lise ve üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin araştırma sonuçlarına göre, son yıllarda gençlerin geleneksel cinsiyet rollerinin azaldığı, bunda çeşitli etmenlerin etkili olduğu, özellikle devlet politikalarının, aile içi ilişkilerin, kadınların meslek sahibi olması ve bu alanda gelişme isteklerinin etkili olduğu belirlenmiştir. Ülkemizde ise üniversite öğrencilerinin geleneksel cinsiyet rolleriyle ilgili kalıplaşmış yargılara ilişkin düşüncelerinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmalarda; erkek öğrencilerin, kız öğrencilere göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha geleneksel bakış açısına sahip oldukları belirlenmiştir. Erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel bakış açıları toplumda kadınların statüsünü olumsuz yönde etkilemektedir. Toplumda refah ve barışın sağlanması, sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi ve kadının toplumsal statüsünün artırılabilmesi için sosyal yaşamın her alanına kadınların erkeklerle eşit bir biçimde katılımını sağlanması gerekmektedir. Bu nedenle toplumda kadına ve erkeğe yüklenen bu rollerin, üniversite öğrencileri açısından nasıl bir anlam taşıdığı verilen eğitimin ve üniversite ortamının öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki görüşleri belirlenerek, gelecek neslin görüşleri şekillendirilebilir (Aylaz, Güneş, Uzun, Ünal, 2014:184).

Toplumsal cinsiyet kalıplarının sosyalleşme süreci içinde öğrenildiği, bu noktada belli bir yaşa kadar toplumsal cinsiyet bilinci ile sosyalleşmemiş bireyin üniversite yıllarına geldiğinde bu kalıpyargılar doğrultusunda tutum ve davranışlarını biçimlendirdiği görülmektedir. Bu anlamda üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algılarının önemi ortaya çıkmaktadır. Türkiye’de toplumsal cinsiyet konusunda üniversite öğrencilerinin tutumlarının araştırıldığı çok sayıda çalışma olmakla birlikte, toplumsal cinsiyet kalıpyargılarının sıklıkla yaşandığı spor ortamında, bu alanda eğitim gören öğrencilerin toplumsal cinsiyet algılarını ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma, özgün bir katkı sunmayı hedeflemektedir.

2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Ege Üniversitesi’nde Spor Bilimleri Fakültesi’ne kayıtlı öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenebilmesi ve sosyo-demografik özelliklerine göre kıyaslama yapılabilmesidir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmanın evrenini Ege Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma 15-30 Aralık 2015 tarihlerinde basit tesadüfi örneklem metoduyla, 1.,2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden 66 kadın ve 134 erkek olmak üzere toplamda 200 öğrenciye uygulanmıştır.

Veri toplama aracı olarak, gruplar arası kıyaslama yapabilmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan, sosyo-demografik özelliklerden oluşan bir anket formundan yararlanılmıştır. Bu noktada, cinsiyet, yaş, okuduğu bölüm, sınıf, barınma türü, en uzun süre yaşanan yer, kardeş sayısı, aile tipi, anne ve babanın öğrenim durumu, annenin iş durumu, aile tutumu ve okumakta olunan bölümün seçilme nedeni belirlenmeye çalışılmıştır. Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ölçmek amacıyla ise, Zeyneloğlu tarafından geliştirilen ‘Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutum Ölçeği’ kullanılmıştır. Ölçek 5’li Likert modeli bir veri toplama aracı olup cevap seçenekleri arasında ‘kesinlikle katılmıyorum’, ‘katılmıyorum’, ‘kararsızım’, ‘katılıyorum’, ‘tamamen katılıyorum’ yer almaktadır. Ölçek eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü olmak üzere 5 faktörden oluşmaktadır.

Veri analizini yapabilmek için IBM SPSS 22 (Statistical Packages for Social Sciences) programından faydalanılmıştır. Analiz aşamasında, sosyo-demografik özelliklere göre gerçekleşen dağılımda frekans ve

varyans homojenliği göz önünde bulundurularak Bağımsız örneklem T testi, parametrik olmayan Mann-Whitney testi, tek yönlü varyans analizlerinde Tukey, Bonferroni ve Tamhane T2 testleri kullanılmıştır. Bu testlerde anlamlılık değeri $p < 0.05$ olarak alınmıştır.

4. BULGULAR

Tablo 1: Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklere Göre Dağılımı

Tanımlayıcı özellikler	Frekans (n)	Yüzde (%)
Yaş		
21 ve altı	105	52,5
22-25 arası	82	41
26 ve üstü	13	6,5
Cinsiyet		
Erkek	134	67
Kadın	66	33
Bölüm		
Beden eğitimi öğretmenliği	64	32
Spor yöneticiliği	72	36
Antrenörlük eğitimi	64	32
Sınıf		
Birinci	42	21
İkinci	52	26
Üçüncü	23	11,5
Dördüncü	83	41,5
Barınma türü		
Aile ile	132	66
Yalnız	9	4,5
Ev arkadaşı ile	44	22
Yurtta	15	7,5
En uzun süre yaşanan yer		
İl	160	80
İlçe	36	18
Köy	4	2
Kardeş sayısı		
Kardeş yok	75	37,5
Tek kardeş var	72	36
2 ve üzeri	53	26,5
Aile tipi		
Çekirdek	150	75
Geniş	31	15,5
Parçalanmış	19	9,5
Anne öğrenim durumu		
Okur-yazar değil	7	3,5
İlkokul	62	31
Ortaokul	36	18
Lise	66	33
Üniversite	25	12,5
Lisansüstü	4	2
Baba öğrenim durumu		
Okur-yazar değil	2	1
İlkokul	42	21
Ortaokul	39	19,5
Lise	74	37
Üniversite	39	19,5
Lisansüstü	4	2
Anne iş durumu		
Ev hanımı	122	61
Çalışıyor / emekli	78	39
Aile tutumu		
Demokratik	109	54,5
Otoriter	14	7
İlgisiz	7	3,5
Koruyucu	53	26,5
Mükemmeliyetçi	17	8,5
Okumakta olduğu bölümü seçme sebebi		
Mezun olunca iş bulma sorunu olmadığını düşündüğüm için	5	2,5
Üniversiteye giriş puanım bu bölüme yettiği için	10	5
Ailem bu bölümü istediği için	1	0,5
İş hayatıma spor sektöründe yön vermek istediğim için	184	92

Tablo 1’de öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde; öğrencilerin %52.5’i 21yaş ve altı, %41’i ise 22-25 yaş arasındır. %67’si erkek, %33’ü ise kızdır. Öğrencilerin %32’si beden eğitimi öğretmenliği bölümünde, %36’sı spor yöneticiliği bölümünde, %32’si antrenörlük eğitimi bölümünde, %21’i birinci, %26’sı ikinci, %11.5’i üçüncü ve %41.5’i de dördüncü sınıfta öğrenim görmektedir. %66’sı ailesi, %22’si ev arkadaşı ile, %7.5’i yurttan, %4.5’i yalnız yaşadığını, %80’i en uzun süre ilde yaşadığını ifade etmektedir. %37.5’inin tek çocuk olduğu, %36’sının tek kardeşi, %26.5’inin ise 2 ve daha fazla kardeşi olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %75’inin çekirdek aileye, %15.5’inin geniş ve geri kalan %9.5’inin ise parçalanmış aile yapısına sahip olduğu, %33’ünün annelerinin lise, %31’inin ilkokul, %18’inin ortaokul mezunu olduğu, %37’sinin babalarının lise, %21’inin ilkokul, %19.5’inin ortaokul ve %19.5’inin de üniversite mezunu olduğu gözlenmektedir. Öğrencilerin %61’inin annelerinin ev hanımı olduğu görülmektedir. %54.5’i ailelerinin kendilerine karşı tutumlarını demokratik, %26.5’i koruyucu, %8.5’i mükemmeliyetçi olarak değerlendirirken, %7’si otoriter ve %3.5’i de ilgisiz olarak belirtmiştir.

Tablo 2: Yaş Değişkenine Göre Elde Edilen Değerler

TCRTÖ alt boyutları	Ortalama			P	Farkın kaynağı
	21 ve altı (A) (n=105)	22-25 arası (B) (n=82)	26 ve üstü (C) (n=13)		
Eşitlikçi cinsiyet rolü	34,1538	34,1585	32,1143	0,063	
Kadın cinsiyet rolü	23,9714	23,3049	25,6923	0,160	
Evlilikte cinsiyet rolü	17,3429	15,3902	17,0000	0,036*	A > B
Geleneksel cinsiyet rolü	21,3714	19,5854	20,4615	0,151	
Erkek cinsiyet rolü	13,3619	12,0122	12,7750	0,174	

Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda yaş gruplarına göre istatistiksel anlamlılık görülmektedir. 21 yaş ve altında olanlar daha geleneksel bir tutum içerisinde bulunmaktadır ve istatistiksel anlamlılık değerinin(p<0,05) kaynağı 21 yaş altında olan öğrenciler ile 22-25 yaş arası öğrenciler arası farklılıktan gelmektedir.

Yapılan boylamsal bir araştırmada, üniversite öğrencilerinin geleneksel cinsiyet rollerinin yordayıcılarını ve üniversite öğrenimi boyunca kadın rollerine ilişkin tutumlarda değişiklik olup olmadığını incelemeyi amaçlayan Bryant (2003), üniversite öğrencilerine 4 yıl ara ile bazı değişkenlerin olduğu bir form ve toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili ölçek uygulamıştır. Sonuç olarak, öğrencilerin 4 yıl sonra, geleneksel görüşlerinde bir düşüş olmuş ancak kadınlar üniversite eğitimi boyunca erkeklere göre daha eşitlikçi görüşe sahip olmuşlardır. Ayrıca akranlar, akademik meşguliyetler, kadın çalışmaları aktiviteleri ve öğrencilerin değişik çeşitteki deneyimlerinin geleneksel toplumsal cinsiyet rol görüşlerini etkilemekte olduğuna ilişkin bulgular elde edilmiştir.

Tablo 3: Cinsiyet Değişkenine Göre Elde Edilen Değerler

TCRTÖ alt boyutları	Ortalama		p
	Erkek (n=134)	Kadın (n=66)	
Eşitlikçi cinsiyet rolü	35,5455	31,8731	0,000*
Kadın cinsiyet rolü	24,4328	22,5455	0,001*
Evlilikte cinsiyet rolü	17,7910	13,9394	0,000*
Geleneksel cinsiyet rolü	22,4851	16,7121	0,000*
Erkek cinsiyet rolü	13,5821	11,1364	0,001*

Cinsiyet değişkenine göre tüm alt boyutlarda erkeklerin kadınlara göre daha geleneksel tutum içerisinde oldukları saptanmıştır. Bu noktada, Türkiye’de üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rollerine yönelik algılar ve tutumlarla ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında bu araştırmayla benzerlik gösteren bulgular bulunmaktadır. Önder, Yalçın & Gökteş (2013)’ün çalışmalarında da cinsiyet değişkenine göre kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları ortaya çıkmıştır.

Yaş ranji dikkate alındığında, üniversite öğrencilerinin içinde bulunduğu yaş dönemini kapsayan bir örneklem grubu üzerinde Girginer’in (1994) yaptığı bir araştırmada, Türk toplumunun cinsiyet rollerine ilişkin algı ve cinsiyet rolü yönelimleri incelenmiştir. Bu araştırmada, geleneksel yönelimlerin daha baskın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Erkeklerin kadınlara göre geleneksel cinsiyet rolü yöneliminin daha yüksek olduğu; çocuk bakımı ve ev içi işlerin daha çok kadına ait roller olarak algılandığı, ailenin mali durumu hakkında önemli kararların ya da evliliğin cinsellikle ilişkili yönünün ise daha çok erkeğe ait olduğu belirlenmiştir (Arıcı, 2011:44).

Tok (2001), cinsiyet rollerine ilişkin farklı kalıp yargılara sahip 531 üniversite öğrencisinin saldırganlık düzeylerini incelediği araştırmasında, erkeklerin saldırganlık düzeylerinin kadınlarınkine göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, cinsiyet rolüne ilişkin geleneksel kalıp yargıya

sahip erkek öğrencilerin, diğerlerinden anlamlı derecede daha saldırgan oldukları görülmüştür (Arıcı, 2011:41-42).

2000'li yıllarda yapılmış betimsel ve kültürlerarası bir çalışmaya bakıldığında, Frieze ve diğerleri (2003)'nin, Amerika'da, Slovenya'da ve Hırvatistan'daki üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolü tutumlarını belirlemeyi amaçlayarak yaptıkları çalışmaya rastlanmaktadır. Çalışmalarının sonucunda erkeklerin kadın öğrencilere göre daha cinsiyetçi ve daha az eşitlikçi olduğu, ayrıca bu üç ülkeden Hırvatistan'ın diğer ülkelere göre toplumsal cinsiyet rol tutumlarında daha geleneksel olduğu görülmüştür.

Tablo 4: Bölüm Değişkenine Göre Elde Edilen Değerler

TCRTÖ alt boyutları	Ortalama			p
	Beden eğitimi öğretmenliği (n=64)	Spor yöneticiliği (n=72)	Antrenörlük eğitimi (n=64)	
Eşitlikçi cinsiyet rolü	34,0469	33,4167	31,7500	0,091
Kadın cinsiyet rolü	23,1250	24,3056	23,9375	0,279
Evlilikte cinsiyet rolü	15,6250	16,5278	17,4063	0,153
Geleneksel cinsiyet rolü	19,1875	21,4028	21,0469	0,090
Erkek cinsiyet rolü	12,2656	13,2917	12,7031	0,472

Katılımcıların okumakta oldukları bölüme göre gruplar arası anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 5: Sınıf Değişkenine Göre Elde Edilen Değerler

TCRTÖ alt boyutları	Ortalama				p	Farkın kaynağı
	Birinci (A) (n=42)	İkinci (B) (n=52)	Üçüncü (C) (n=23)	Dördüncü (D) (n=83)		
Eşitlikçi cinsiyet rolü	34,7349	32,3077	32,7391	30,9762	0,007*	A>D
Kadın cinsiyet rolü	23,0714	24,9038	23,8696	23,4819	0,176	
Evlilikte cinsiyet rolü	17,5238	17,0962	17,8696	15,2771	0,035*	A>D
Geleneksel cinsiyet rolü	21,1429	22,1923	21,0000	19,1687	0,041*	B>D
Erkek cinsiyet rolü	13,0000	13,7885	14,3043	11,6024	0,024*	B>D

Eşitlikçi cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü alt boyutlarında istatistiksel anlamlılıklar tespit edilmiştir. Bu verilerden elde edilen bulgular son sınıf öğrencilerinin daha modern bir tutum içerisinde olduklarını göstermektedir. İstatistiksel anlamlılık değerinin (p<0,05) kaynağı eşitlikçi ve evlilikte cinsiyet rolü alt boyutlarında birinci sınıflar ile son sınıflar arasındaki farklılıktan, geleneksel ile erkek cinsiyet rolü alt boyutlarında ise ikinci ve son sınıf arası farklılıktan gelmektedir. Buna paralel olarak, Atış (2010) ve Özcan (2012)'in çalışmalarında da, sınıf değişkenine göre elde edilen bulgular incelendiğinde 4. sınıf öğrencilerinin 1. sınıf öğrencilerine göre daha eşitlikçi bir tutum içerisinde oldukları görülmüştür.

Tablo 6: Barınma Türü Değişkenine Göre Elde Edilen Değerler

TCRTÖ alt boyutları	Ortalama				p
	Aile ile (n=132)	Yalnız (n=9)	Ev arkadaşıyla (n=44)	Yurtta (n=15)	
Eşitlikçi cinsiyet rolü	33,1288	34,0000	33,9091	29,7333	0,142
Kadın cinsiyet rolü	23,9924	23,0000	23,6591	23,1333	0,814
Evlilikte cinsiyet rolü	16,1288	16,4444	16,7500	19,3333	0,155
Geleneksel cinsiyet rolü	20,6818	19,5556	20,1364	21,6000	0,827
Erkek cinsiyet rolü	12,9924	12,3333	11,7045	14,2667	0,281

Katılımcıların barınma türlerine göre gruplar arası anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 7: En Uzun Süre Yaşanılan Yer Değişkenine Göre Elde Edilen Veriler

TCRTÖ alt boyutları	Ortalama			p
	İl (n=160)	İlçe (n=36)	Köy (n=4)	
Eşitlikçi cinsiyet rolü	32,0000	31,6389	33,4375	0,269
Kadın cinsiyet rolü	23,8938	23,3611	24,5000	0,765
Evlilikte cinsiyet rolü	16,4125	16,3333	22,5000	0,066
Geleneksel cinsiyet rolü	20,4563	20,6389	25,0000	0,355
Erkek cinsiyet rolü	12,8500	12,2778	14,2500	0,682

Katılımcıların en uzun süre yaşadıkları yer değişkenine göre gruplar arası anlamlı bir fark yoktur. Buna karşın, Başar (2012)'in, hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını incelemeyi amaçladığı araştırmasında, öğrencilerin tutumlarını etkileyen etmenleri belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda, bu etmenlerin başında öğrencilerin yaşadığı yerde geçirilen sürenin olduğu görülmektedir.

Arıcı (2011)'nin yaptığı çalışmada ise, üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algılarının ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Öğrencilerin yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer ve ailelerinin yaşadıkları coğrafi bölge açısından ise, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algıların değişmediği; annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin annesi ilkökul mezunu olanlara göre ve babası ortaokul, lise ya da üniversite mezunu olan öğrencilerin babası ilkökul mezunu olanlara göre rolleri daha eşitlikçi düzeyde algıladıkları görülmüştür.

Tablo 8: Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Elde Edilen Değerler

TCRTÖ alt boyutları	Ortalama			p	Farkın kaynağı
	Kardeş yok (A) (n=75)	1 kardeş (B) (n=72)	2 ve üzeri (C) (n=53)		
Eşitlikçi cinsiyet rolü	34,7500	31,9200	32,4717	0,014*	A>B
Kadın cinsiyet rolü	23,6800	23,8611	23,9245	0,946	
Evlilikte cinsiyet rolü	17,0400	15,3333	17,3962	0,049*	C>B
Geleneksel cinsiyet rolü	21,3200	19,0972	21,5472	0,040*	C>B
Erkek cinsiyet rolü	13,3333	12,0139	13,0189	0,241	

Eşitlikçi cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü ve geleneksel cinsiyet rolü faktörlerinde istatistiksel anlamlılıklar görülmektedir. 1 kardeşe sahip olan grup daha modern bir tutum içerisindedir. İstatistiksel anlamlılık değerinin ($p<0,05$) kaynağı eşitlikçi cinsiyet rolünde kardeşi olmayan katılımcılar ile 1 kardeşe sahip katılımcılar arasındaki farklılıktan, evlilikte ve erkek cinsiyet rolü alt boyutlarında ise 1 kardeşi olanlar ile 2 ve 2'den fazla kardeşi olanlar arasındaki farklılıktan gelmektedir.

Bu noktada, Zeyneloğlu, üniversitelerde hemşirelik eğitimi veren bölümlerin birinci sınıflarındaki kadın öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını ve bu tutumlarını etkileyen etmenleri belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda, 3'den fazla kardeşe sahip olan öğrencilerin daha az kardeşe sahip olanlara göre daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları; ilkökulu bitirinceye kadar orta gelişmişlik düzeyinde bir ilde yaşayan öğrencilerinde, gelişmiş ve az gelişmiş bir ilde yaşayan öğrencilere göre daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları görülmüştür (Zeyneloğlu, 2008).

Tablo 9: Aile Tipi Değişkenine Göre Elde Edilen Değerler

TCRTÖ alt boyutları	Ortalama			p
	Çekirdek (n=150)	Geniş (n=31)	Parçalanmış (n=19)	
Eşitlikçi cinsiyet rolü	35,4737	33,2903	32,7400	0,186
Kadın cinsiyet rolü	23,8467	24,0323	23,1579	0,774
Evlilikte cinsiyet rolü	16,7067	16,0923	15,4211	0,578
Geleneksel cinsiyet rolü	20,4200	21,9677	19,5789	0,347
Erkek cinsiyet rolü	12,9667	12,7419	11,3158	0,384

Katılımcıların aile tiplerine göre gruplar arası anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 10: Anne Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Elde Edilen Değerler

TCRTÖ alt boyutları	Ortalama						P	Farkın kaynağı
	Okur-yazar değil (A) (n=7)	İlk Okul (B) (n=62)	Orta Okul (C) (n=36)	Lise (D) (n=66)	Lisans (E) (n=25)	Lisans Üstü (F) (n=4)		
Eşitlikçi cinsiyet rolü	36,5000	33,2000	33,5278	33,3182	32,6774	29,8571	0,595	
Kadın cinsiyet rolü	21,2857	24,2097	24,0556	24,0606	22,6400	23,0000	0,402	
Evlilikte cinsiyet rolü	17,2857	16,8871	16,5556	16,2727	16,3200	14,5000	0,941	
Geleneksel cinsiyet rolü	22,8571	21,9194	20,5556	20,5000	17,5600	16,2500	0,038*	B>E
Erkek cinsiyet rolü	12,2857	12,5968	13,0833	13,1970	12,1600	10,5000	0,846	

Katılımcıların annelerinin öğrenim durumlarına göre geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda istatistiksel anlamlılık ($p<0,05$) görülmektedir. Bu anlamlılık değerinin kaynağı annesi ilkökul mezunu olan katılımcılar ile annesi lisans mezunu olan katılımcılar arasındaki farklılıktan gelmektedir.

Tablo 11: Baba Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Elde Edilen Değerler

TCRTÖ alt boyutları	Ortalama						P	Farkın kaynağı
	Okur-yazar değil (A) (n=2)	İlk Okul (B) (n=42)	Orta Okul (C) (n=39)	Lise (D) (n=74)	Lisans (E) (n=39)	Lisans Üstü (F) (n=4)		
Eşitlikçi cinsiyet rolü	33,7500	33,6429	32,3333	33,3919	33,3077	19,0000	0,037*	B>A C>A D>A E>A F>A
Kadın cinsiyet rolü	17,5000	23,6429	25,0256	23,4054	23,8718	23,7500	0,159	
Evlilikte cinsiyet rolü	19,5000	16,5000	17,9744	15,8108	16,3590	15,7500	0,392	
Geleneksel cinsiyet rolü	17,0000	20,1190	22,8974	20,1351	19,9231	19,2500	0,200	
Erkek cinsiyet rolü	19,0000	11,6667	13,3590	12,7432	13,1026	13,0000	0,294	

Katılımcıların babalarının öğrenim durumlarına göre eşitlikçi cinsiyet rolü faktöründe istatistiksel anlamlılık görülmektedir. Babası okur-yazar olmayan öğrencilerin daha geleneksel tutumda oldukları anlaşılmaktadır. İstatistiksel anlamlılık değerinin ($p<0,05$) kaynağı eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda babası okur-yazar olmayan katılımcılar ile diğer tüm gruplardaki katılımcılar arasındaki farklılıktan gelmektedir. Bu noktada, 90'lı yıllarda yapılan ve çalışma grubunun üniversite öğrencileri olduğu bir araştırmanın bulguları da, bu çalışmayla benzerlik göstermektedir. Baykal (1991), üniversite öğrencilerinin cinsiyet rolleri ile ilgili kalıp yargılarının bazı değişkenler açısından incelenmesini amaçlamıştır. Anne-baba öğrenim durumu değişkeni açısından, kadın öğrencilerin annelerinin ve babalarının öğrenim durumu yükseldikçe cinsiyet kalıp yargılarının ve geleneksel puanlarının anlamlı bir şekilde azaldığı bulunmuştur.

Tablo 12: Anne İş Durumu Değişkenine Göre Elde Edilen Veriler

TCRTÖ alt boyutları	Ortalama		P
	Ev hanımı (n=122)	Çalışıyor/Emekli (n=78)	
Eşitlikçi cinsiyet rolü	33,0164	33,1923	0,741
Kadın cinsiyet rolü	23,9016	23,6667	0,620
Evlilikte cinsiyet rolü	16,5656	16,4487	0,608
Geleneksel cinsiyet rolü	21,1066	19,7564	0,075
Erkek cinsiyet rolü	12,7295	12,8462	0,892

Bu çalışmada, katılımcıların annelerinin iş durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir. Buna karşın, literatürde lise ve üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel ve eşitlikçi cinsiyet rolleriyle ilgili düşüncelerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmalar sonucunda, anneleri çalışan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi rolleri benimsedikleri belirlenmiştir. Ayrıca toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin öğrencilerin anneleri ile aynı rollere sahip oldukları da saptanmıştır. Baykal'ın üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin düşüncelerini belirlediği çalışmasında, annesi çalışan öğrencilerin annesi çalışmayan öğrencilere göre daha fazla eşitlikçi rollere sahip oldukları belirlenmiştir. Temel'in 14-18 yaş grubundaki gençlerin cinsiyet rollerini belirlediği araştırmasında ise, ailesinin yanında kalan öğrencilerde, annesi çalışan öğrencilerin eşitlikçi rollere sahip oldukları belirlenmiştir. Ayrıca, literatürde çalışan annelerin daha eşitlikçi cinsiyet rollerini benimsemelerine rağmen, ev ortamında iyi bir eş ve iyi bir anne olmaları gerektiğini düşünmelerinden dolayı geleneksel cinsiyet rollerine ağırlık verdikleri belirtilmektedir (Atış, 2010:60).

Tablo 13: Aile tutumu değişkenine göre elde edilen veriler

TCRTÖ alt boyutları	Ortalama					P	Farkın kaynağı
	Demokratik (A) (n=109)	Otoriter (B) (n=14)	İlgisiz (C) (n=7)	Koruyucu (D) (n=53)	Mükemmeliyetçi (E) (n=17)		
Eşitlikçi cinsiyet rolü	32,7523	34,4528	32,1429	31,8571	32,3529	0,423	
Kadın cinsiyet rolü	23,5872	25,6429	22,0000	24,1321	23,4706	0,362	
Evlilikte cinsiyet rolü	16,4220	20,2143	16,5714	15,7736	16,4118	0,082	

Geleneksel cinsiyet rolü	20,6972	26,6429	18,2857	19,3396	19,6471	0,002*	B>A B>C B>D B>E
Erkek cinsiyet rolü	12,8991	15,9286	12,4286	11,6415	13,0588	0,064	

Katılımcıların aile tutumlarına göre geleneksel cinsiyet rolü faktöründe istatistiksel anlamlılık görülmektedir ($p<0,05$). Otoriter bir aile yapısına sahip olan öğrenciler diğer türlü aile yapısına sahip olan öğrencilere göre daha geleneksel bir tutum içerisindeyler. İstatistiksel anlamlılık, ailesi otoriter olan grup ile diğer tüm gruplar arası farklılıktan kaynaklanmaktadır.

Tablo 14: Okunmakta Olan Bölümü Seçme Sebebi Değişkenine Göre Elde Edilen Veriler

TCRTÖ alt boyutları	Ortalama				p
	Mezun olunca iş bulma sorunu olmadığını düşündüğüm için (n=5)	Üniversiteye giriş puanım bu bölüme yettiği için (n=10)	Aile bu bölümü istediği için (n=1)	İş hayatıma spor sektöründe yön vermek istediğim için (n=184)	
Eşitlikçi cinsiyet rolü	32,0000	32,9000	20,0000	33,1957	0,192
Kadın cinsiyet rolü	27,6000	23,8000	24,0000	23,7065	0,276
Evlilikte cinsiyet rolü	24,4000	17,8000	23,0000	16,2011	0,002
Geleneksel cinsiyet rolü	28,2000	22,5000	19,0000	20,2772	0,029
Erkek cinsiyet rolü	17,2000	14,6000	17,0000	12,5326	0,082

Bu bağımsız değişkene göre elde edilen verilerde istatistiksel anlamlılık belirten bulgular görünmesine rağmen, frekans dağılımı homojen olmadığı için sağlıklı bir veri elde edilememiştir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Alanyazın incelendiğinde yurtiçinde ve yurtdışında toplumsal cinsiyet rollerinin araştırıldığı pek çok betimsel, deneysel çalışmalar ve derleme çalışmalarının yapıldığı görülmektedir. Bu bağlamda, toplumsal cinsiyet rollerinin farklı değişkenlerle ilişkisinin araştırıldığı betimsel çalışmaların yanında, toplumsal cinsiyet konusuna ilişkin ölçek geliştirme çalışmalarına da rastlanmaktadır. Türkiye’de ve yurtdışında konu ile ilgili olarak en çok çalışılan grubun üniversite öğrencileri olduğu ve bu gruplarla boylamsal çalışmaların da yapıldığı gözlenmektedir.

Toplumsal cinsiyetin kadın ve erkeklere göre algılanışının ya da toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların farklılaştığını gösteren çalışmalar oldukça çoktur. Bu çalışmalarda kadınların daha eşitlikçi tutumlara sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Yapılan araştırmalarda, toplumsal cinsiyet pek çok demografik değişkene göre farklılık göstermiş ve ailelerle ilgili pek çok değişkenle de ilişkili bulunmuştur.

Lise ve üniversite öğrencilerinin, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel ve eşitlikçi cinsiyet rolleriyle ilgili düşüncelerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmalarda; öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri konusunda geleneksel rolleri benimsedikleri saptanmıştır. Ayrıca kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha az geleneksel rollere sahip oldukları da belirlenmiştir (Vefikuluçay, Zeyneloğlu, Eroğlu ve Taşkın,2007:28).

Bu bağlamda, üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi, üniversite eğitiminin içeriğine toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi bakış açısı bilincinin entegre edilmesine katkı sağlayacaktır (Yazıcı, 2016:834). Bu doğrultuda, spor eğitimi alan üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açılarının belirlenmesinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Çalışmada elde edilen bulgulara göre öğrenciler, yaşları ilerledikçe geleneksel yapıdan sıyrılıp daha modern bir tutum içerisine girmektedirler. Yaş gruplarına göre yapılan kıyaslama, sınıflara göre yapılan kıyaslamayla da benzerlikler göstermektedir. Son sınıf öğrencileri üniversiteye yeni başlayanlara göre daha modern tutumlar sergilemektedirler. Cinsiyet bağımsız değişkenine göre elde edilen veriler açısından, araştırmada yararlanılan ölçeğin tüm alt boyutlarında kız öğrencilerin erkeklerden daha modern bir tutum içerisinde olduğu görülmektedir. Bu noktada, kadınla erkek arasında doğuştan gelen biyolojik cinsiyet farklılıklarıyla hiçbir bağlantısı olmadan yüklenen rollerin, toplumsal yaşamda ağırlıklı olarak kadınları olumsuz etkilediği ve kadını ikinci plana ittiği gözlenmektedir.

Kardeş sayısı bağımsız değişkenine göre elde edilen bulgularda, bir kardeşi olan öğrencilerin hiç kardeşi olmayan öğrencilere oranla daha eşitlikçi bir tutum içinde olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu noktada, sosyalleşme sürecinde bir kardeşle, aynı ev ortamında paylaşımın yaşanmasının, toplumsal cinsiyet konusunda daha duyarlı olmayı sağlamış olması muhtemeldir.

Öğrenciler arasında ebeveynlerinin öğrenim durumlarına göre istatistiksel farklılıklar bulunması, toplumsal normlara geleneksel ya da modern bir yaklaşımda olmaları hususunda aileden etkilendiklerine işaret etmektedir. Bu durumda, hem annelerin hem babaların mezuniyet seviyesi nispeten düşüğe öğrencilerin de daha geleneksel tutum içinde oldukları gözlemlenmektedir.

Ailelerin çocuklarına karşı tutumları, çocukların hayata bakış açısını şekillendiren önemli bir etkidir. Çocukluk dönemini demokratik bir aile yapısına bağlı olarak geçiren bireylerin, yetişkinlik döneminde kendisinin de demokratik bir ebeveyn olması muhtemeldir. Elbette ki böyle bir özelliğe sahip olmak sadece aile tarafından yetiştirilme biçimine bağlı değildir. Her ne kadar bireylerin toplumsal normlarla ilgili tutumları sadece dış etkenlere bağlı olmayıp içsel nedenlerle de edinilse de bu araştırmanın verileri bize ailelerinin tutumlarına göre öğrenciler arasında anlamlı farklılıklar sunmaktadır. Otoriter yapıdaki ailelerden yetişen öğrenciler diğer aile yapılarından yetişen öğrencilere göre daha geleneksel bir tutum içerisinde dirler.

Toplumsal cinsiyet kavramı beden eğitimi ve sporla ilişkilendirildiğinde, bu araştırmanın bulguları, spor sektöründe geleneksel tutumların gelecekte de devam edeceğini işaret etmektedir. Araştırmanın evrenini oluşturan öğrenciler, beden eğitimi öğretmeni, spor yöneticisi ve antrenör adayları durumundadırlar. Bu meslekleri icra edecek bireylerde liderlik vasıflarının bulunması, öğrencilerini/astlarını etkileyebilmeyi de kolaylaştırmaktadır. Dolayısıyla gelecek neslin kendilerine örnek alacağı potansiyel rol modeller bu dönemde üniversite sıralarını doldurmaktadırlar. Bu öğrenciler meslek hayatlarında da kendi tutumlarıyla yeni nesli modern ya da geleneksel düşünceye yönlendireceklerdir. Sporda, kadınların ikincil planda olduğu toplumsal cinsiyet eşitsizliği çok kuvvetli bir şekilde yer aldığı için mevcut durumda da geleneksel tutuma sahip öğretmen, yönetici ve antrenör adaylarının bulunması düşündürücüdür. Bu hususta, üniversitelerde mesleki bilgi öğretiminin yanında öğrencilerin toplumsal konulara duyarlılık kazandırılmasının sağlanması da önem taşımaktadır.

Çalışmada elde edilen bulgular, daha önceden üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Ancak tüm bu çalışmaların farklı illerde, farklı üniversitelerde ve farklı bölümlerde yapıldığı göz önüne alınırsa bu çalışmanın getirmiş olduğu bilgiler genellenebilir değildir.

Tüm bunlardan hareketle, toplumsal cinsiyet eşitliğinin geliştirilmesi üzerine yapılan ulusal ve uluslararası çaplı projelerde üniversite öğrencilerinin de katılımlarının ve desteklerinin sağlanmasının, eğitim planlarında toplumsal cinsiyet ve spor üzerine derslere yer verilmesinin ve bu konuda öğrencilerin yapacakları projelerin desteklenmesinin son derece önemli olduğu görülmektedir.

KAYNAKÇA

- ANDERSEN, Gosta Esping (2011). *Tamamlanmamış Devenir*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- American Psychological Association APA (2012). "Guidelines for Psychological Practice With Lesbian, Gay, and Bisexual Clients". Vol. 67, No: 1, s.10-42. , <http://www.apa.org/pubs/journals/features/amp-a0024659.pdf>.
- ARICI, Fatma (2011). *Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Algılar ve Psikolojik İyi Oluş*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ATIŞ, Filiz (2010). *Ebelik/Hemşirelik 1. Ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- BAŞAR, Fatma (2012). *Türkiye'deki Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- BAYKAL, Serçin (1991). "Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Rollerine İle İlgili Kalıp Yargılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi". *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. S.1 (2), s.66-75.
- BRYANT, Alyssa N. (2003). "Changes in Attitudes toward Women's Roles: Predicting Gender-Role Traditionalism among College Students". *Sex Roles*. S. 48 (3/4), s.131-142.
- BULGU, Nefise (2012). "Futbolda Şiddetin Erkeklik Anlamları", *Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe J. of Sport Sciences*, S.23 (4), s. 207-219.
- BULGU, Nefise (1997). "Spor Kurumunda Cinsiyet Ayrımı: Haber Fotoğraflarına Yansıyan Toplumsal Değerler", *Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe J. of Sport Sciences*, S.(8), 2, s. 26 - 37.
- AYLAZ,Rukuye, GÜNEŞ,Gülsen, UZUN,Özge, ÜNAL, Süheyla (2014). "Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rolüne Yönelik Görüşleri", *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, S.5 (23).
- CANER, Emre (2004). *Kutsal Fahişeden Bakire Meryem'e Toprak ve Kadın*. İstanbul: Su Yayınları.
- ÇALIŞIR, Gülsüm, OKUR ÇAKICI, Fatma (2015). "Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Sosyal Medyada Kurulan Benlik İnşasının Temsili", *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, S. 10/10, s. 267-290.
- GALDAS, Paul M., JOHNSON, Joy L., & PERCY, Myra E. (2010). "Help Seeking for Cardiac Symptoms: Beyond The Masculine-Feminine Binary". *Social Science & Medicine*, S.71, s.18-24.
- GORDON, Winsome (2000). *Gender Sensitivity* (W. Guez & J. Allen Eds.): UNESCO.
- GÜNİNDİ ERSÖZ, Aysel (2010). "Türk Atasözleri ve Deyimlerinde Kadına Yönelik Toplumsal Cinsiyet Rollerini", *Gazi Türkiyat*, Bahar 2010 / S. 6., s.167-181.
- FRIEZE, Irene Hanson, FERLIGOJ, Anuška, KOGOVSEK, Tina, RENER, Tanja, HORVAT, Jasna, SARLIJA, Nataša (2003). "Gender-Role Attitudes in University Students in the United States, Slovenia, and Croatia". *Psychology of Women Quarterly*. S.27, s.256-261.
- HAIG, David (2004). "The Inexorable Rise of Gender and the Decline of Sex: Social Change in Academic Titles, 1945-2001". *Archives of Sexual Behavior*, S.33, s.87-96.
- KAHRAMAN, Ahmet Burak, OZANSOY TUNÇDEMİR, Nihan, KEKİLLİOĞLU, Aysel, ÖZCAN, Ayşegül, KAHRAMAN, Leyla (2015). "Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algıları", *Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl: 2, S. 4, s. 304-322.
- KOCA, Canan (2006). "Beden Eğitimi ve Spor Alanında Toplumsal Cinsiyet İlişkileri". *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*, S. 17 (2), s. 81-99.

- LAURIE, Timothy (2014). "The Ethics of Nobody I Know: Gender and the Politics of Description". *Qualitative Research Journal*, S. 14, s.64-78.
- LOTT, Bernice (1997). "Cataloging Gender Differences: Science or Politics?" In M. R. Walsh (Ed.) *Women, men and gender: Ongoing Debates*. S. 19-23, New Heaven & London: Yale University Press.
- MONEY, John (1955). "Hermaphroditism, Gender and Precocity in Hyperadrenocorticism: Psychologic Findings". *Bulletin of the Johns Hopkins Hospital*, S. 96, s.253-264.
- OCHA (2012). "OCHA Gender Toolkit". https://docs.unocha.org/sites/dms/documents/gendertoolkit1_121205_5_ver7.pdf.
- OSTERGAARD, Lise, (1992) "Gender", *Gender and Development. A Practical Guide*, (Der: Lise Ostergaard) Londra ve Newyork: Routledge, s.1-10.
- ÖNDER, Ömer R., YALÇIN, Ayşe Saba, & GÖKTAŞ, Bayram (2013). "Sağlık Kurumları Yöneticiliği Bölümü Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları", *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, S.2(1-2-3), s.55-78.
- ÖZCAN, Ayşegül (2012). *Toplumsal Cinsiyet Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rol Tutumlarına Etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
- ÖZSOY, Selami (2008). "Türk Spor Medyasında Kadın", *Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe J. of Sport Sciences*, S. 19 (4), s. 201-219.
- PATHAK, Sunita, & PATHAK, Surendra (2015). "Gender and the MDGs with Reference to Women as Human". Academia.edu.
- Pfister, Gertrude (2010). "Avrupa perspektifinden toplumsal cinsiyet ve spora ilişkin gelişmeler ve mevcut sorunlara bir bakış" (T. Göbekçin, Çev.). İçinde İ. Hacisoftaoğlu, F. Akcan & N. Bulgu (Editörler), *Oyunun ötesinde* (s. 182). Ankara: NotaBene Yayınları.
- REEVES, Hazel, & BADEN, Sally (2000). *Gender and Development: Concepts and Definitions*, Bridge: Development and Gender, 55.
- SAVCI, İlkay, (1999). "Toplumsal Cinsiyet ve Teknoloji", *A.Ü. SBF Dergisi*, Cilt:54, S.1, s.123-142.
- SEVER, Charlie (2005). *Gender & Sport - Mainstreaming Gender in Sports Projects*: Swiss Agency for Development and Cooperation.
- SPADE, Joan, & VALENTINE, Catherine (2011). *The Kaleidoscope of Gender: Prisms, Patterns, and Possibilities*. (3rd ed.): Pine Forge Press.
- UDRY, J. Richard (1994). "The Nature of Gender". *Demography*, S.31, s.561-573.
- VEFİKULUÇAY, Duygu, ZEYNELOĞLU, Simge, EROĞLU, Kafiye, TAŞKIN, Lale (2007). "Kafkas Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bakış Açıları", *Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, s. 26-38.
- WARNECKE, Tonia (2013). "Entrepreneurship and Gender: An Institutional Perspective". *Journal of Economic Issues*, S.47, s. 455-464.
- YAZICI, Tarkan (2016). "Müzik Öğretmeni Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları", *Akademik Bakış Dergisi*, S. 54, s.833-852.
- YÜKSEL, Murat (2014). "Cinsiyet ve Spor", *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, Yıl 7, S. XIX, s. 663-684.
- ZEYNELOĞLU, Simge (2008). *Ankara'da Hemşirelik Öğrenimi Gören Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.